

ÅRSRAPPORT 2020

FRÅ INNOVASJON NORGE

TIL VESTLAND FYLKESKOMMUNE

- Året 2020 ble eit heilt anna år enn det vi hadde planlagt. Næringslivet i Norge stoppa i stor grad opp når landet stengte ned pga Covid-19, og Innovasjon Norge fekk eit nasjonalt oppdrag for å hjelpa bedriftene gjennom krisa. Det fulgte ekstra tilskots- og lånemidlar med oppdraget, og Innovasjon Norge Vestland sitt hovedfokus blei å setta desse midlane i arbeid, gjennom lån og tilskot ut til næringslivet.
- Dette medførte at IN Vestland i 2020 gav tilsagn på lån og tilskot på totalt 1,6 mrd, noko som er 55 % høgare enn i eit normalår. Vi handsama nær 1000 saker, ca 60 % meir enn normalt.
- Den høge aktiviteten retta mot gründerar heldt fram gjennom 2020, med svært mange individuelle møter, dei fleste vart gjennomført digitalt. Vestland brukte krisemidlane godt, og vår finansiering av gründerbedrifter auka kraftig, frå 43 mill året før til 122 mill i 2020. Dette var svært viktig, då tilgangen til kapital frå investorar vart vesentleg redusert i 2020.
- Vi har hatt fokus på utvikling i alle delar av Vestland, dette skal framleis prioriterast høgt.
- Den auka satsing på miljøteknologi og berekraftige løysingar held fram, spesielt innafor marin og maritim næring.
- Ei ny Arena-klynge er oppretta i Vestland, Proptech Innovation. Klynga held til i Bergen og har 82 medlemmer med tyngdepunkt innan bygg og anlegg. Dei har som mål å gjera eigedomsbransjen smartare og meir berekraftig.
- Vi vil karakterisere samarbeidet med fylkeskommunen som svært godt. Samarbeidet skaper synergieffektar både for bedrifter og næringsmiljø i Vestland

1. Samla oversikt over Innovasjon Norge sin aktivitet i Vestland

a) Innovasjon Norge og Fylkeskommunane sin målsettingar

Målsettinga i oppdragsbreva frå dei to fylkeskommunane er at Innovasjon Norge skal bidra til:

- Fleire gode gründerar
- Fleire vekstkraftige bedrifter
- Fleire innovative næringsmiljø

Dette er i samsvar med Innovasjon Norge sine egne mål.

Målgruppa for midlane frå fylkeskommunane er små og mellomstore bedrifter og entreprenørar i verkeområdet for distriktsretta investeringsstøtte.

I Vestland har fylkeskommunen i tillegg lagt følgjande føringar i oppdragsbrevet:

- Fokus på fornybarsatsing, grønn konkurransekraft og klimainnovasjon.
- Støtte opp om havnæringane og bidra til å skape verdas sterkast integrerte klynge for marin og maritim utdanning, forskning og innovasjon.
- Fokus på omstilling og nyskaping.
- Vekst gjennom entreprenørskap, nyskaping og internasjonalisering.
- Bidra til vekst og innovasjon i alle deler av fylket.
- Den årlege satsinga på entreprenørskap og lokalsamfunnsutvikling på kr 900 000 inngår som ein del av tilskotet frå Vestland fylkeskommune. Fylkeskommunen ynskjer at denne satsinga skal halde fram og at Innovasjon Norge skal vera det sentrale og operative organet for ei fortsatt styrking av entreprenørskapsarbeidet i fylket.

Frå 2020 har fylkeskommunen også overteke oppdragsgjevaransvaret for Innovasjon Norge sine ordningar til Bedriftsnettverk og Mentortjeneste for gründerar.

Innovasjon Norge Vestland har arbeida godt saman med fylkeskommunane for å bidra til auka verdiskaping i heile fylket. Midlane vert brukt til innovative prosjekt, internasjonalisering, nettverksbygging og kompetanseheving. Vi kan syne til gode resultat som fører til fleire arbeidsplassar og betre økonomiske resultat for bedriftene.

b) Midlar frå Innovasjon Norge til næringslivet i Vestland dei siste tre åra

Tabellen nedanfor syner samla lån og tilskot frå Innovasjon Norge til næringslivet i Vestland i perioden 2018-2020. Midlane frå fylkeskommunane inngår i denne oversikten (i mnok)

Verkemiddel	2018	2019	2020
Tilskot	434,2	440,4	843,0
Lån/garanti	661,9	543,4	765,1
SUM	1 096,1	983,8	1 608,1

Både søknadsinngangen og samla løyving har vore mykje høgare i 2020 samanlikna med alle tidlegare år. Dette skuldast det ekstra oppdraget som Innovasjon Norge fekk i samband med Koronaepidemien, og den store ekstraordinære tildelingsramma som fulgte med oppdraget. Auken er på heile 55 % målt mot dei to førre åra.

2. Oppfølging av oppdraget frå Vestland fylkeskommune

a) Rammer og forbruk av finansielle verkemidlar, 2020:

Disponible rammer for regionale utviklingsmidlar 2020. Kap 551.60, 61 og 62 (sum i mnok):

	2018	2019	2020
Tildelt ramme	51,0	51,0	75,9
Overføring og annullering	18,8	12,7	11,8
	69,8	63,7	87,7

Ramme: Kap 551.60, 61 og 62 (sum i mnok)

Vi har brukt opp ramma for 2020 og i tillegg til nesten alle av dei overførte/annullerte midlane. Ramma vist i tabellen inneheld også ekstra tilskot, 10,7 MNOK, til omstilling/utvikling av reiselivsnæringa. Gjennomføringskostnadane, 10 MNOK, er ikkje med i tabellen.

I tillegg har Vestland fylkeskommune tilført IN Vestland ein tiltakspakke på 4,4 MNOK for å dempe Koronaepidemien. Den vart ikkje brukt opp i 2020 og blir overført til 2021 der den vert brukt i første tertial.

Sum løyving av regionale fylkesvise utviklingsmidlar, fordelt på ordning. Kap 551.60, 61 og 62 (i mnok):

Verkemiddel	2018	2019	2020
Risikolån	34,4	51,6	15,3
Distriktsutviklingstilskot	48,9	44,2	78,0
Garanti for lån	0,8	0,3	0,6
Etablerartilskot	7,6	3,1	4,5
Bedriftsnettverk	0	0	0,8
Mentortilskot			1,3
Kompensasjon for auka arbeidsg.avgift (post 61)	0,1	1,7	0,7
SUM	91,7	100,9	101,2

Tilskotløyvingane har auka monaleg som følgje av ekstraordinære Koronalyyvingar, mens bruken av risikolån er lågare.

Løyving til kvinner, Vestland, regionale utviklingsmidlar (i mnok) :

År	Lån og garanti	Tilskot	Sum
2017	0	12,8	12,8
2018	2,5	16,2	18,7
2019	5,0	20,9	25,8
2020	3,5	33,7	37,2

44% av tilskota er kvinneretta, det er prosentvis likt med 2019, men betre enn tidlegare år. Det viser av tabellen at vi over tid ser ein auke i bruk av regionale midlar inn mot kvinneretta bedrifter.

b) Fordelt på satsingar – Vestland (i MNOK)

Fylkeskommunalt oppdrag, midlar pr satsingsområde, 2020 (i mnok) :

Satsing	Lån og garanti	Tilskot	Sum
Energi og miljø	0	2,7	2,7
Helse	0	12,0	12,0
Landbruk	3,1	10,7	13,8
Marin	6	3,0	9,0
Maritim	0	3,5	3,5
Olje/gass	0	0,2	0,2
Reiseliv	0,4	10,9	11,3
Kreative næringer	4,4	4,6	9,0
Anna	2,0		37,8
			39,8
Sum Vestland	15,9	85,3	101,2

c) Fordelt på regionar – Vestland

Fylkeskommunalt oppdrag, midlar pr region 2020 (i mnok) :

Region	Lån	Tilskot	Sum
Vestland			0
Nordfjord	9,8	19,2	29,0
Sunnfjord	1,0	8,8	9,8
Sogn	2,8	17,0	19,8
Sunnhordland	1,0	3,9	4,9
Bergen	0	2,3	2,3
Hardanger	1,3	21,5	22,8
Voss	0	0,9	0,9
Osterfjorden	0	2,4	2,4
Nordhordland	0	3,0	3,0
Bjørnefjorden	0	0,2	0,2
Vest	0	0,2	0,2
Sum Vestland	15,9	85,2	101,2

Det er gamle Sogn og Fjordane og Hardanger som har fått mesteparten av midlane. Desse regionane har fått til saman 80 % av den samla fylkeskommunale potten. Dette er om lag som dei føregåande åra. Dei andre regionane har få distriktskommunar, og får dermed mindre midlar.

Særlege fylkeskommunale oppdrag og satsingar

Fleire gode gründerar

Innovasjon Norge har på oppdrag frå Vestland Fylkeskommune hatt ei særleg koordinerande rolle innan entreprenørskapssatsinga i Hordaland. Vi meiner at denne satsinga bidreg til å auka samarbeidet, samhandlinga og utviklinga av økosystemet for gründerne. Samstundes ser vi at 2020 vart eit uvanleg og krevjande år både for gründerar, gründermiljø, næringshagar, offentlege næringsutviklarar, bankar og investormiljø. Frå og med 2. kvartal vart mykje av dialogen avgrensa til digitale webinar, og finansiering av oppstartbedrifter fekk mykje av merksemda. Etter kvart som dei nye Corona-tiltaka vart iverksett, fekk økosystemet raskt informasjon om dei ulike vilkåra, og slik sett gav dei digitale kanalane rask og god effekt. Vi opplevde at tilgangen til investorkapital vart sterkt redusert, og vår rolle blei å kompensere for dette gjennom auka offentlig finansiering. Dette førte med seg nær ein tredobling av samla tilskot og lån til gründersekskap i Vestland - frå 43 mill. kroner i 2019 til 122 mill. kroner i 2020. Vi ser at dette blei særst viktig for å halde oppe utviklinga blant gründerbedriftene i Vestland.

Vi arrangerte «Fra ide til marked»-seminar kvar månad med til saman over 200 deltakarar. Dette er eit kompetansetilbod til gründerar i tidleg fase. Fleire av desse seminara vert normalt sett arrangert rundt i fylket, i nært samarbeid med lokale aktørar, men dette var ikkje mogeleg etter 1. kvartal i 2020. Det nye digitale konseptet gjorde det enkelt å delta frå heile fylket utan noko reisetid. Dette førte til at talet på deltakarar var høgt kvar gong, med 20-30 påmeldte. Det toppa seg i desember med 55 påmeldingar.

I 2020 fekk 58 gründerar tilbod om ein handplukka, strategisk mentor som gir bedrifta 30 timar rådgjeving, betalt av Innovasjon Norge. Dette var ei dobling samanlikna med året før. I tillegg vart det utvikla eit nytt tilbod nasjonalt med 10 timar gratis krisementor. I Vestland fekk 90 sekskap dette tilbodet. Vi erfarer at mentorordningane i 2020 var ekstra viktig for at bedriftene skulle gjera nødvendige endringar og tiltak gjennom eit vanskeleg år.

Vi finansierte også 8 stk «Connect Springbrett» til kundar i distriktsområdet - i samarbeid med Connect Vest-Norge som leverer denne tenesta. Denne tenesta bidreg til å gjera gründerane betre rusta til å hente inn investorkapital i tidleg fase, og er viktig for at dei nye bedriftene skal kunna veksa og skalera.

Innovasjonsveka OPP måtte gjennomførast heil-digitalt i 2020. Dette var utfordrande ettersom mange av arrangementa til vanleg har høg deltaking. Samstundes opna dette for nye moglegheiter og kompetansedeling utan geografiske skiljer. Mellom anna kunne nokre seminar produserast i forkant, og live-sendingar som vart lagra digitalt kunne sjåast i ettertid. Eit døme på dette er opptaka frå ulike inkubatorar og næringshagar rundt i fylket som vart mellom dei mest populære innslaga på heimesida til Innovasjonsveka OPP.

Eit nytt tilbod vi lanserte i 2020 var «Fundraising for Startups». Dette er eit kompetansetilbod til gründerar som treng investorkapital for å vekse og utvikle verksemda. Tilbodet vart gitt til 16 oppstart-verksemdar og vart gjennomført i nært samarbeid med Startup Norway og Vis. Kurset gjekk over 3 samlingar i februar og mars med 2 dagar pr samling, og tilbakemeldingane frå deltakarane var gode.

Fleire vekstkraftige bedrifter

I 2020 har arbeidet med vekst i etablerte bedrifter vore prega av krisa og dei store pakkane Innovasjon Norge har forvalta. Vi har opplevd eit stort fokus på omstilling kor berekraft og digitalisering har vore tydelege overskrifter.

Alt som har med internasjonalisering og eksport å gjere har hatt mindre fokus hos kundane våre opplever vi, då både den internasjonale marknaden har vore i heilt eller delvis krise. I tillegg har det vore vanskeleg å krysse landegrensar, noko som gjer det å skulle etablere seg i utlandet for første gong, har vore vanskeleg. Dei internasjonale kursa våre har flytta seg til det digitale rom.

Gjennom vår EU-rådgjevingsteneste har vi jobba strategisk med å posisjonere aktørane i fylket mot EU-finansiering. Grøne, maritime prosjekt fortset å prege EU-finansierte innovasjonsprosjekt frå regionen. Fleire aktørar er med, bl.a prosjektet som fekk rekordtildelinga på 220 MNOK til pilot på 10 MW flytande vind. NCE Maritime Cleantech fortset å vinne prosjekt, og vart tildelt 80 MNOK til hydrogendrevet godsskip. Også fleire SMBer gjer det bra, og i år nådde Evoy opp i det prestisjefylte European Innovation Council sin Accelerator og fikk tildelt 44 MNOK i tilskot og egenkapital. Det er også ein positiv utvikling i form av at nye aktørar finn kvarandre i EU prosjekt. Det vart blant annet tildelt 10 MNOK til Bergen kommune, UiB og Decca Technology som er ein liten SMB bedrift.

I Vestland har vi hatt to omstillingsprosjekt i 2020 :

«**SNU 3.0 Bærekraftig vekst og omstilling**», der IN i 2019 fekk løyvd kr 2 370 000 frå fylkeskommunen til berekraftig omstilling og vekst i bedrifter, primært innan havnæringane. Innovasjon Norge har gjennom heile prosjektet samarbeida med andre aktørar som Connect, VIS, klyngene og næringshagane. Prosjektet blir avslutta i Q2 2021. Koronakrisen førte naturleg nok til store utfordringar for prosjektet, og arbeidsgruppa i IN måtte sjølv «snu» i sin måte å jobbe på. Frå opprinneleg å gjennomføra fysiske workshops, måtte vi snu oss rundt og bygga digitale kurs. Til gjengjeld vert desse langt meir tilgjengelege for fleire næringslivsaktørar. Kursa er samla på ein digital plattform, dei er gratis og behandlar forskjellige tema som er viktige i krisetider, som omstilling/transformasjonsfasen og vekstfasen med tanke på det grønne skiftet.

Vi har allereie over 2.000 registrerte brukarar over heile Norge, herav 340 fra Vestland, dette viser tydeleg at gjennom den digitale satsinga vart IN Vestland og SNU «first movers», og satsinga har enda med at Innovasjon Norge har fått eit digitalt kurs som er tilgjengeleg og interessant for heile landet.

IN Vestland har gjennom 2020 gjennomført fleire 1:1 sesjonar i forbindelse med selskap som har eit omstillingsbehov, og vi ser at den digitale plattformen vert brukt av selskap innafor mange ulike bransjar og sektorar. Vi ser også at den digitale plattformen tilfører IN kontakt med nye bedrifter som vi kan fylgje opp innafor finansiering og anna rådgiving. Det er så langt lagt ut 15 kurs, og vi ser at fleire aktørar i vårt økosystem bruker dette aktivt og implementerer det i sine eigne tilbod. Prosjektet skal ferdigstillast våren 2021.

«**SNU digitalt**» er no avslutta, vi har prøvd ut «digitaliseringsmentor» med 10 timar på 4 bedrifter og sett at dette er for få timar til å gje nok utbytte. Vi vil difor vidareføre arbeidet med mentor for digitalisering i SNU 3.0.

Fleire innovative næringsmiljø

Utlysinga hausten 2020 gjaldt opptak til Arena og Arena Pro. Programma varer i hhv 3 og 5 år, og det kan ikkje gis driftsstøtte frå programmet etter til saman 8 år. Eit nytt program for modne klynger er

etablert i 2020. Føremålet med dette er å kapitalisere på dei beste klyngene etter at dei har gått ut av klyngeprogrammet, ved å tilby kompetanse og finansiering til definerte prosjekt der klynga er ein naturleg prosjekteigar. Vi ventar framleis på tilbakemelding frå ESA om notifikering for denne ordninga. Til saman seks klynger har kvalifisert seg som moden klynge og kunne søkje om tilskot til forstudier i ei utlysning hausten 2020.

Lærings- og utviklingsplattformen som vart lansert i 2019, er eit kompetansetilbod til både nye og modne klynger, og kjem i tillegg til nye nettverksinitiativ i ein tidleg fase (modul 1). Kompetansetilbodet er teke svært godt imot hjå nettverk og klynger, og vi har hatt ei rekke leveransar i 2020. Frå og med mars 2020 har det stort sett skjedd digitalt pga COVID-19.

Vestland markerer seg når det gjeld antal næringsklynger, og vi opplever at dei mange klyngene her stimulerer til stadig nye initiativ. I 2020 har vi hatt åtte aktive klynger i Vestland: GCE Ocean Technology, NCE Seafood Innovation, NCE Media, NCE Maritime CleanTech, NCE Finance Innovation, Ocean Hyway Cluster, NOSCA Clean Oceans og Proptech Innovation. Sistnemnte vart teke opp i klyngeprogrammet i november 2020. Ytterlegare to nettverk søkte om opptak til klyngeprogrammet; Norwegian Circular Materials Technology (NCMT) og Regional Mat- og Aktivitetslab Sogn, men desse nådde ikkje opp i den nasjonale konkurransen om Arena-status.

Vi opplever samarbeidet med Fylkeskommunen som godt, og ser frem til vidare tett koordinering knytt til nye klyngeinitiativ.

Energi og maritim

Vestland sin maritime sektor er i fremste rekkje når det gjeld utvikling og bruk av ny nullutsleppsteknologi. Vi kan spesielt nemne utvikling og bruk av brenselceller, både med hydrogen og ammoniakk som energibærarar i kombinasjon med batteri, men også der verdikjeder på hydrogen er under utvikling på nasjonalt nivå, med sentrale aktørar frå Vestland i front.

Innovasjon Norge Vestland har i 2020 vidareført satsinga på utsleppsfrie framdriftssystem for skip og båtar. Konkret vil vi nemne Corvus AS sitt samarbeid med Toyota (PEM brenselceller utvikla for bilen Mirai) for å ta i bruk brenselceller, i kombinasjon med batteri, for å auke rekkevidda på nullutsleppsfartøy. Vi har også bidratt med finansiering til Grieg-gruppa saman med Wartsila Norway AS som vil utvikle ein forbrenningsmotor som kan gå på rein ammoniakk, dette vil være en nullutsleppsteknologi dersom ammoniakken vert laga med fornybar energi.

Klynga NCE Maritime Clean Tech, har saman med eit konsortium på 13 nasjonale og internasjonale bedrifter fått tilskot frå EU (2019) og Innovasjon Norge (2020) til å oppskalere og ta i bruk brenselcellene som skal utviklast i Clean Ammonia Power-prosjektet. I Pilot-E innvilga IN tilskudd til Wartsila Norway AS som vil utvikle ein forbrenningsmotor som kan gå på rein ammoniakk. Dette er eit samarbeidsprosjekt med Grieg-gruppa som vil ta i bruk denne teknologien i et distribusjonsfartøy for ammoniakk.

I nærskipfartsflåten er det aukande fokus på grønne løysingar. Dette skuldast m.a. nye strenge IMO-krav, der transportsektoren skal redusere sine utslepp med 40 % iht. nivået i dag. Lastebåteigarane har og eit auka fokus på å få ned CO2-avtrykket på sine varer i heile verdikjeda. Fleire reiarar har difor kontrahert nye og meir miljøvenlege skip. Skipa skal ha meir energieffektive skrog og det skal installerast både batteriløysingar, landstrøm og elektrisk gravemaskin.

Marin

Marin sektor er stor i Vestland, og Innovasjon Norge har mange kundar og ein stor låneportefølgje innafor denne næringa. Arbeidet har vore retta mot meir berekraftig fiskeri og havbruk, og teknologi som løyser miljø- og fiskehelseutfordringar i havbruksnæringane. Vi har dei siste åra støtta prosjekt for utvikling av verdikjeda for fiskeslam, samt utvikling av produsentnettverk, hausteteknologi og prosessteknologi av tare. Det er også gitt støtte til utvikling av teknologi for å motvirke påslag av lakselus, basert på lyd der 5 oppdrettere i Hardangerfjorden deltek i testinga.

Innan tradisjonelt fiske har vi støtta prosjekt som omhandlar fangstteknologi innan linefiske og trål, noko som kan betre effektiviteten og auke ressursutnyttinga i fiskeria. Vi bidreg også med finansiering av bedriftsnettverk for utnytting av mesopelagiske fiskeressursar, ein ressurs som kan verta svært viktig i framtidens fiskeri. Innovasjon Norge har eit viktig spesialoppdrag i å lånefinansiera fiskeflåten, både for små kystfartøy og havfiskefartøy, og IN Vestland står for 30 % av den nasjonale fiskeflåtefinansieringa i Innovasjon Norge.

Reiseliv

Arbeidet med Bærekraftig Reisemål har fortsatt på dei 4 reisemåla (Voss, Sognefjord, Sunnhordland og Bergen), men covid 19 har forseinka prosjekta gjennom 2020. Men reisemåla melder at dei satser på å fylgje hovedlinjene i prosjekta gjennom 2021. Alle reiselivskursa som Innovasjon Norge tilbyr er i 2020 gjort om til digitale kurs, og bedriftene melder attende at dette fungerer bra. Opplegget «Global Growth Scandinavian Tourism» har gjennomført sine fyrste samlingar, og vi har desse bedriftene frå Vestland med; Visit Bergen, Myrkdalen Fjellandsby, Borgund Stavkyrkje og 29-2 Aurland.

Arbeidet med krisepakke for reiselivet har naturleg nok teke mykje tid og ressursar hausten 2020, og i første runde tildelte IN Vestland 45 mill kr i omstillingsmidler til reiselivet i vårt fylke. Vi reknar med å tildele tilsvarende beløp i andre søknadsrunde feb/mars 2021.

Innovasjon Norge har ikkje kunne tilby fysiske samlingar for reiselivet i 2020, men næringa har delteke aktivt på digitale seminar, workshops og marknadsoppdateringar frå utekontor og reiselivsavdelinga ved hovudkontoret.

Ved utgangen av 2020 har vi 4 aktive bedriftsnettverk i Vestland, i tillegg vart bedriftsnettverket «Bike The Fjords» avslutta i 2019/2020, og etter koronakrisa har bedriftene i dette nettverket no endra fokus slik at det er meir retta inn mot den norske marknaden. Fleire av bedriftene i dei ulike nettverka har også fått midlar gjennom omstillingspakkene for reiseliv slik at dei kan endre sine produkt og tilpasse seg nye marknader.

Landbruk

I 2020 har vi hatt eit særskilt fokus på omlegging frå båsdrift til lausdrift i mjølkeproduksjonen og på auke av grøntproduksjon. Distriktsmidlane frå fylkeskommunen har vorte nytta til verdiskapande tiltak knytt til dette, mellom anna til investeringar i siderproduksjonen, til fellestiltak for fruktbøndene og til mjølkeforedling. I tillegg har vi hatt fleire prosjekt som vil nytte synergiane mellom landbruk og reiseliv.

Koronasituasjonen har ført til større forbruk av norsk mat og ein større marknad for dei fleste landbruksproduksjonane. På den andre sida har mange småskala reiselivsbedrifter og matprodusentar har opplevd stort behov for omstilling innan sal og marknad. Samla sett har det likevel vore optimisme i landbruksnæringa i Vestland i 2020, og fleire bønder enn tidlegare vil investere og satse på vidareutvikling.

Vi har hatt tett og eit godt samarbeid med det utvida landbrukspartnerskapet i Vestland, og i tillegg særleg med kommunane, Storfeprosjektet i Vestland, Tine, Nortura, Norsk landbruksrådgiving og fruktlagera.

For ytterlegare informasjon syner vi til landbruksdelen i årsmeldinga nedanfor.

Media og kulturbasert næringsliv

Media City Bergen har gjennom klyngeprosjektet NCE Media hatt stor aktivitet i 2020, trass korona, og markerer seg og bransjen, både nasjonalt og internasjonalt. Det er ca. 100 medlemmer i klynga. Koronasituasjonen har vore krevjande også for denne klynga, men samtidig prega av stor innovasjonsaktivitet. Mange av bedriftene har merka auka etterspurnad etter digitale kommunikasjonsløysingar som resultat av reiserestriksjonar, og IN har gjennom sine verkemidlar støtta mange av desse bedriftene. Klyngeaktivitetane har i 2020 i stor grad vore digitale og det er gjennomført workshops, seminar og utdanningsprogram i stor skala. Nye satsingar som er starta opp i 2020 kan nemnast The Nordic 5G Consortium, MediaMotorEurope (EU finansierte mentor program), Media City Bergen Journalism lab og Norwegian Cognitive Center. UiB fekk i 2020 innvilga NFR søknad om SFI (Senter for forskningsdrevet innovasjon). Senteret MediaFutures er eit forskingssenter for medieteknologi og innovasjon og vil ytterlegare styrkje samarbeidet mellom forskning og bedriftene. 2020 var klynga sitt 10. og siste år i det ordinære klyngeprogrammet til IN, noko som inneber at dei ikkje får finansiering til ordinær klyngeprogram vidare. Det er under arbeid eit program for modne klynger og her er medieklynga kvalifisert.

IN har på oppdrag av kulturdepartementet eit eige program for kulturell og kreativ næring. Her vart det hausten 2019 starta opp eit internasjonalt program for musikk – «musikk ut i verden». Det var stor interesse for programmet og ein av åtte deltakarar kjem frå Bergen. I 2020 har dette programmet kun vore digitalt og mange av dei planlagde aktivitetane i deltakarbedriftene er utsette.

Det er gjennomført et forprosjekt for bedriftsnettverk innan mote/design i fylket, der 6 bedrifter deltek. Dei jobbar no med å konkretisere hovudprosjektet. Innan denne bransjen er det gitt fleire tilskot til bedrifter som under korona må tenkje nytt og har starta innovasjonsprosjekt med digitale løysingar for virtuelle visningsrom, digitale stands og liknande. Spelbransjen har vore aktive og samla seg for å få etablert ei klynge.

3. Oppfølging av Landbruksoppdraget

a. Kort om IBU-midlane og fylkesvise føringar

I oppdragsbrev frå Landbruks- og matdepartementet datert 31.01.2020 fekk Innovasjon Norge Vestland tildelt 72,03 MNOK til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlar). I tillegg kjem overførte og annullerte midlar frå tidlegare år.

I brev av 30.01.20 prioriterte fylkeskommunen i Vestland fordeling av midlane til ulike produksjonar, sjå tabell b) nedanfor. Fylkeskommunen la til grunn at dei nasjonale føringane skal følgjast, men tilrådde mellom anna at saker som gjeld overgang frå båsdrift til lausdrift bør prioriterast.

b. Resultatmål, IBU-midlar

Produksjon	Budsjett (mnok)	Løyving (mnok)
Mjølkeproduksjon	43,2	42,0
Andre husdyr	10,8	14,7
Sau	10,8	9,7
Grøntnæringar	0,0	3,2

Andre næringer	7,2	8,6
Grøntnæringer *	11,1	17,8
Sum	83,1	96,0

*Denne summen gjeld nasjonalt øyremerka midlar

Totalt vart det brukt ca. 20% meir IBU-midlar enn budsjettert, i hovudsak overførte og annullerte midlar frå året før. I samsvar med ønskje frå fylkeskommunen vart det brukt noko meir midlar til ammekyr, men elles vart dei regionale midlane brukt omlag som budsjettert.

Når det gjeld dei nasjonale midlane til grønntnæringer vart det brukt 60 % meir enn planlagt.

Samla sett var søknadsinngangen svært god, og alle IBU-midlane vart i hovudsak oppbrukt i mai.

Overgangen til ei sentral ramme for grønntproduksjonar førte til at Vestland fekk tilsaman 9 mill. kr meir i IBU-midlar enn året før. Det vart brukt 9 mill. kr meir til grønntproduksjonar og 9 mill. kr meir til sau, medan det vart brukt 7 mill. kr mindre til mjølkeproduksjon og 3 mill. kr mindre til andre husdyr.

c. Saker og løyvingar pr produksjon, IBU-midlar

Regionale IBU-midlar	Tal saker	1000 kr
Mjølkeku		
Omlegging til lausdrift	16	34 275
Mindre prosjekt	8	5 075
Generasjonsskifte	6	2 653
Sum mjølkeku	30	42 003
Sau	18	9 649
Andre husdyr		
Ammeku	10	9 990
Generasjonsskifte, ammekyr	5	1 771
Svin	2	1 810
Egg	1	800
Gjødsellager	4	323
Sum andre husdyr	22	14 694
Frukt og bær	13	3 225
Nye næringer	33	8 633
Sum regionale IBU-midlar	116	78 204

Nasjonale midlar til grønntproduksjonar	Tal saker	1000 kr
Planting av frukt og bær	43	12 270
Småskalaproduksjon	8	870
Lager og andre tiltak	6	4 770
Sum nasjonale IBU-midlar	57	17 820

82% av midlane til mjølkeproduksjon gjekk til omlegging frå båsdrift til lausdrift. I snitt vart det planlagt ei auke frå 16 til 26 årskyr på desse bruka. Halvparten av dei nye driftsbygningane vart bygd med stort innslag av trematerialar, og fekk dermed ekstra tilskot. Dei andre sakene til mjølkeproduksjon vart løyvd i samband med generasjonsskifte, til innsett av mjølkerobot eller til ekstra bås plassar, siloar,mm.

Det vart løyvd tilskot til 15 ammekyrsaker. 8 av desse gjaldt nyetablering av denne produksjonen. I snitt vart prosjekta planlagt med 24 ammekyr etter utbygging og ein byggekostnad på 2,5 mill. kroner. Saueprosjekta vil gjennomsnittleg medføre ein auke frå 76 til 126 vinterfora sau. Dei fleste sakene som gjaldt nasjonale grøntmidlar gjekk til planting av epletre, men det vart også løyvd ein del midlar til planting av anna frukt og til lager og kjølerom. Ei sak gjaldt planting av bær.

d. Tilskot og tal saker, fordelt på støtteordningar, IBU-midlar

Vestland (1000kr)	2018		2019		2020	
	Tal	Sum	Tal	Sum	Tal	Sum
Inv. tilskot, tradisjonelt landbruk	155	101 266	109	79 932	83	69 581
Etablerarstipend	13	1 880	21	2 207	12	2 370
Bedriftsutvikling	8	1 041	10	1 413	7	1 191
Investeringsstilskot til nye næringar	8	4 510	9	3 700	14	5 072
Sum regionale IBU-midlar	184	108 697	149	87 252	116	78 204
Nasjonale IBU-midlar					57	17 820

Totalt var det løyvd tilskot på til 96 mill kr, fordelt på 173 saker. 19 saker fekk etablerartilskot eller bedriftsutviklingstilskot til tilleggsnæringar. Det var ingen store endringar i bruken av midlar til nye næringar, men ein liten auke i bruken av investeringsstøtte.

e. Tilskot pr. kommune, regionale og nasjonale IBU-midlar

Kommune	Regionale IBU-midlar (1000 kr)		Nasjonale IBU-midlar (1000 kr)	Totalt
	Tradisjonelt landbruk	Nye næringar		
4601 Bergen	1 700	121	550	2 371
4602 Kinn	750			750
4611 Etne	5 160			5 160
4612 Sveio	1 000			1 000
4613 Bømlo	500			500
4614 Stord	850			850
4615 Fitjar	500			500
4617 Kvinnherad	2 120	170		2 290
4618 Ullensvang	3 700	1 975	6 478	12 153
4620 Ulvik			395	395
4621 Voss	1 781	280	335	2 396
4622 Kvam	2 950	200	50	3 200
4623 Samnanger	90			90
4624 Bjørnafjorden	585		220	805
4627 Askøy		650		650
4628 Vaksdal		140		140
4630 Osterøy	2 800			2 800
4631 Alver	8 550	180		8 730
4635 Gulen	2 400		30	2 430
4639 Vik	3 725		1 645	5 370
4640 Sogndal	4 249	700	1 155	6 104
4641 Aurland		850	860	1 710
4642 Lærdal	4 612		2 640	7 252
4644 Luster	751	200	144	1 095
4645 Askvoll	1 625			1 625
4646 Fjaler	1 846			1 846
4647 Sunnfjord	6 663	150		6 813

4648 Bremanger	2 400	700		3 100
4649 Stad	250			250
4650 Gloppen	2 204	440	2 185	4 829
4651 Stryn	7 387		1 160	8 547

Fordelt på dei to gamla fylka vart det i snitt løyvd 56 % av dei regionale midlane til Sogn og Fjordane og 44% til Hordaland. Fordelt på produksjonar fekk Sogn og Fjordane meir enn gjennomsnittet til ammekyr og sau medan Hordaland fekk litt meir til høns, svin og tilleggsnæringar. Av dei nasjonale midlane fekk Sogn og Fjordane 55% og Hordaland 45%.

IBU-midlane har i stor grad gått til kommunar som frå før har eit aktivt landbruk. 27 av dei 58 kommunane i Vestland har ikkje fått IBU-midlar, det er 8 fleire enn året før. Ullensvang, Alver, Stryn og Lærdal var dei kommunane som fekk mest støtte i 2020

f. Kvinneretta saker

34% av sakene vart karakterisert som kvinneretta, dvs. at kvinner er medeigar, har meir enn 30% av styremedlemene eller leiinga i verksemda, eller at prosjektet er særleg retta mot å styrkja sysselsettinga for kvinner. Prosenten er litt lågare enn året før.

g. Utviklingsprogramma og lån

I tillegg til IBU-midlane vart det gjeve tilskot og lån til landbruket frå andre verkemiddel i Innovasjon Norge:

(1000 kr)	Hordaland
Utviklingsprogrammet for landbruksbasert vekst	10 243
Verdiskapingsprogram for fornybar energi	748
Pelsdyrhald	1 000
Lågriskolån til landbruket	56 000

Det vart òg nytta midlar til landbruket i Vestland frå andre ordningar i Innovasjon Norge, mellom anna frå distriktsverkemidlane, miljøteknologiordninga, innovasjonskontrakter, bioøkonomiordninga, ekstraordinære investeringstilskot og risikolån. Samla sett utgjer dette omlag 40 mill. kroner.

Døme på saker som har fått støtte frå Innovasjon Norge

Gardsbrenneriet AS i Gloppen

Jann Vestby og Synnøve Vik Bergstad er begge utdanna kjemikarar frå NTNU og har tidlegare arbeid innanfor næringsmiddel og oljeindustrien. I 2009 flytta dei til Gloppen og overtok fruktgard. Dei starta forsiktig opp med drikkevareproduksjon i 2012 og etablerte Gardsbrenneriet i 2015.

Gardsbrenneriet har spesialisert seg på å nytta frukt og bær som tidlegare ikkje gav meirverdi for bonden grunna kvalitetsavvik. Dei har bygd opp ein produksjon av ulike typar likør, sider og alkoholfri most, både med og utan kolsyre. Kundane er i all hovudsak butikkane til Vinmonopolet. Dei sel også til lokale butikkar, hotell og restaurantar.

Enkelte av produkta blir produsert med uttrekk (geist) og ikkje destillasjon. Dette var dei ein av dei første i landet til å gjera. I tillegg har dei utvikla eit heilt nytt produkt, der dei som dei første i Norge, utviklar brennevin basert på eit overskotsprodukt frå meieria; nemleg myse.

Dei har fått IBU-tilskot frå Innovasjon Norge til både utvikling og investeringar, samt støtte frå Utviklingsprogrammet for landbruksbasert vekst

Sidersafari i Hardanger

Siderklynga i Hardanger saman med The Fjords AS og De historiske hotell og spisesteder har tatt initiativ til og realisert prosjektet Sidersafari i Hardanger i 2020. Her nyttar dei hybridbåten «Vision of The Fjords» som tidlegare har gått i Sogn, til rundturarar hjå siderprodusentar i Sjørfjorden.

Alle dei 21 siderprodusentane i Sjørfjorden er med på prosjektet i ei eller anna form, med leveranse av sider, sidersmaking på båten mm. Fire produsentar er med på faste visningsturar: Aga sideri v. Joar Aga, Edel sideri v. Gjermund Åkre, Ekspedisjonen Lofthus og Harald Alvarvoll i Lofthus.

Ved dette prosjektet fekk reiselivet tilgang til eit heilt nytt produkt, noko som har vore ein suksess med synergieffektar for både reiselivet i fjorden og for kundegrupper som etterspør autentiske mat – og drikkeopplevingar. Dette var spesielt viktig i 2020, der reiselivet elles hadde store utfordringar. Innovasjon Norge var med å støtta prosjektet i form av eit bedriftsnettverk.

4. Oppfølging av andre oppdrag

Bruk av finansielle verkemidler, landsdekkende (I MNOK)Budsjettpost	Verkemiddel	2018	2019	2020
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Marknadslån	473,8	376,0	401,0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Etablerartilskot	15,8	10,5	47,3
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskot	19,9	3,5	248,2
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	153,0	115,9	173,0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1,5	0,0	87,3
NFD 2421.54 Låneordning for nærskipfart og fiskefartøy	Innovasjonslån	0,0	0,0	76,0
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskot	17,6	16,3	18,1
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	25,3	28,5	62,3
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	22,2	15,3	8,6
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	16,0	0,0	0,0
NFD 2421.73 Tilskuddsordning for pakkereisearrangører	Tilskot	0,0	0,0	15,4
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskot	4,0	2,8	0,4
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskot	100,3	193,6	213,7
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	8,0	0,0	0,0
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskot	1,1	1,1	1,1
NFD 2421.79 Tilskudd til kondemneringsordning for skip	Tilskot	0,0	0,0	6,0
NFD 2421.91 Låneordning for pakkereisearrangører	Risikolån	0,0	0,0	11,9
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskot	0,5	0,6	0,0
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskot	5,0	1,2	0,0
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskot	0,2	0,0	0,0
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskot	0,2	0,0	0,0
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskot	21,8	17,9	25,2
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskot	5,6	1,8	0,7
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskot	6,3	5,8	10,2
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskot	0,0	0,0	17,8
LMD 1142.78 Tilskudd for omstilling ved avvikling av pelsdyrhold	Tilskot	0,0	0,0	1,0
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskot	1,2	4,2	0,7
KLD 1422.70 Miljøvennlig skipsfart	Tilskot	0,4	0,0	1,3
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskot	0,3	1,1	0,0
NFD 900.79 Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter	Tilskot	0,0	0,0	0,8
UD 161.70 Utdanning	Tilskot	0,0	0,0	0,4
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskot	0,5	0,0	0,0
Diverse tilskudd	Tilskot	0,4	0,5	0,4
Sum		900,7	796,5	1 428,8

Koronakrisen og usikkerheita i 2020 har naturleg nok hatt ei negativ påvirkning i etterspørselen etter lån, mange bedrifter var avventande til å sette i verk nye prosjekt som krevde stor opplåning. Samtidig var det auka etterspurnad etter tilskot, og Innovasjon Norge sine ekstra tilskotsmidlar og auka handlingsrom bidrog sterkt til at mange bedrifter fant rom for å starta opp nye utviklingsprosjekt.

b) Døme på saker som Innovasjon Norge har gitt støtte til:

Corvus Energy

Som eit ledd i å bygge den grønne hydrogenregionen løyva Innovasjon Norge Vestland 54 millionar kroner til Corvus Energy på slutten av 2020. Dei skal i samarbeid med Toyota og Equinor, utvikle ny brenselcelle-teknologi for maritim bruk. Prosjektet må sjåast i samanheng med den planlagte hydrogenfabrikken på Mongstad og dei store ambisjonane landet har innan maritim bruk av hydrogen. Heile utviklinga og produksjonen skal føregå på Corvus sin fabrikk på Midttun i Bergen.

Hardangertun hytter og familiepark - Mikkelparken

Familieparken og campingplassen i Kinsarvik såg tidleg i 2020 at dei måtte tilpasse seg ein utfordrande og spesiell sesong. Dei fekk ei løyving på 500 000 kroner av dei regional midlane til eit prosjekt kor ein utforska måtar å framleis tilby gode reiselivsprodukt til kundane under eit strengt smittevern og kor ei god inntening var muleg. Sesongen 2020 enda opp med å bli ein svært god sesong, og bedrifta uttaler at det var avgjerande at dei hadde fått jobba med desse tilpassingane og scenaria i forkant.

Sogn Aqua

Ole-Kristian Hess-Erga (f.v.) og Jan Arne Brekke i Sogn Aqua: På det landbaserte anlegget i Ortnevik bygde Sogn Aqua over éin med gabionveggar. Dette er nettingkassar som vert fylt med stein frå nærområdet. (Foto: Kind).

Sogn Aqua vil utvide anlegget i Ortnevik

Sogn Aqua driv med landbasert oppdrett av kveite i Høyanger og er ein utviklingsorientert kunde som Innovasjon Norge har vore med heilt frå starten. I 2020 var vi med på eit nytt prosjekt kor dei skal utvikle eit heilt energinøytralt oppdrettsanlegg ved hjelp av berekraftig bruk av materiale og solceller. I Løyvinga var det lån og eit stort miljøteknologitilskot på 14,5 millionar kroner til prosjektet, då det å utvikle norsk berekraftig landbasert oppdrettsteknologi er eit viktig nasjonalt satsingsområde framover.

5. Oppsummering

Året 2020 vart eit heilt unormalt år, og mange næringar fekk store utfordringar som dei også må forhalda seg til både i 2021 og åra framover. Innovasjon Norge fekk i 2020 ekstramidlar på totalt 4,2 mrd(?) for å auka si finansiering til næringslivet, i tillegg kom det ekstra midlar til reiseliv og andre enkeltsektorar. Desse midlane har vore brukt godt, og IN Vestland ser at dette kan bidra til at det er starta opp mange gode og spennande prosjekt som vil styrka regionen i åra framover.

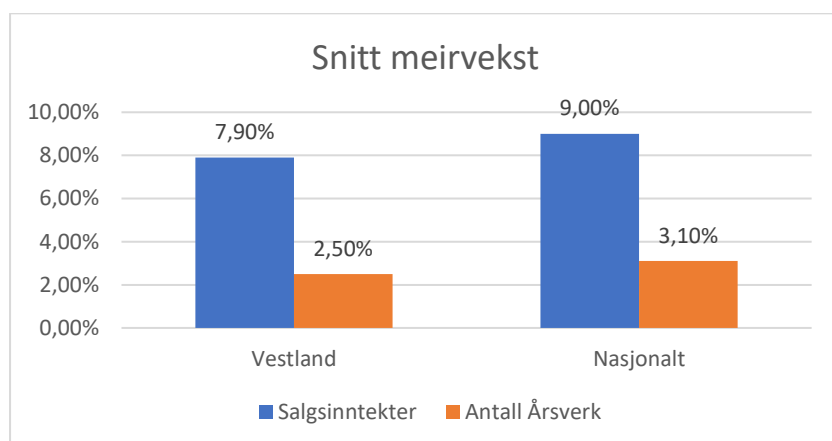
Også i 2021 kjem det ekstra midlar til reiseliv og andre sektorar, men det ser førebels ut til at det ikkje vert gitt ekstramidlar på nivå med fjoråret. For IN Vestland betyr dette at vi prioritere strengare i 2021, og vi må i større grad prioritera dei prosjekta som har størst verdiskapingspotensiale.

Fokus på ulike typar omstilling har vore sentralt i 2021, fleire næringar ser at dei må omstille seg for å møte den nye kvardagen. Det vil vera svært viktig for Innovasjon Norge at vi kan bidra inn i bedriftene sitt omstillingsarbeid, først og fremst med rådgiving og kompetansebygging, men også med finansiering. Vi forventar at dette vil ha aukande fokus i IN Vestland i 2021 og åra framover, og vi vil gjerne jobbe saman med fylkeskommunen i planlegginga av denne satsinga.

Reiselivet er ei viktig næring i Vestland, og spesielt i distriktskommunane. Næringa står også midt oppe i ei omstilling, og det er allereie signalisert at Innovasjon Norge vil få ekstramidlar som skal finansiere omstilling av reiselivet gjennom 2021. Men også denne omstillinga vil krevja ny kompetanse og utvikling av nye strategiar. I dette arbeidet ser IN Vestland det som si oppgåve å bidra med rådgiving, kompetanse og nettverksbygging for å bidra til at næringa styrkar seg og er klar til å møte dei endringane som kjem framover.

Effektmålinga frå SØA (tidlegare SSB).

Innovasjon Norge har dei siste åra berekna indikatorar for effekt av støtte for enkeltkundar ved å samanlikne utviklinga hjå kundane med utviklinga i liknande bedrifter som ikkje har fått støtte frå Innovasjon Norge. Samanlikningsgrunnlaget, eller kontrollgruppa for IN-kundane, vert valt ved å finna bedrifter som liknar så mykje som mogeleg på kundane når det gjeld storleik, alder, næring og om kunden ligg i distriktspolitisk område eller ikkje. For ein god del IN-kundar er det ikkje mogeleg å finna bedrifter som er like nok. Desse blir dermed ikkje med i analysen.

Berekningane er basert på rekneskapstal for bedriftene frå 2003 til 2018. Analysane viser at IN-kundar i gjennomsnitt har høgare vekst enn kontrollgruppa i treårsperiodane etter motteke støtte. Forskjellen mellom IN-kundar og kontrollgruppa er særleg stor for utviklinga i salsinntekter, der IN-kundar i snitt har ein årleg vekst på 6-13 prosentpoeng meir enn kontrollgruppa. IN-kundane har også ein årleg meirvekst i sysselsettinga (tal årsverk) på 2-4 prosentpoeng.

Den positive samanhengen mellom Innovasjon Norge sin innsats og bedriftene sin utvikling er ein indikasjon på at det har positiv effekt å få støtte frå Innovasjon Norge. Det kan ikkje nødvendigvis tolkast som ein kausal samanheng. Vi kan ikkje sjå bort frå at det er faktorar som ikkje er teke omsyn til som også påverkar den økonomiske utviklinga. Ikkje desto mindre er Innovasjon Norge tilfreds med at våre kundar gjennomgåande gjer det betre enn kontrollgruppa.